

Konur, vinna og heilsufar

Dr. Hólfríður K. Gunnarsdóttir

Markmið

- Stúdentar fá innsýn í rannsóknir héraendis og erlendis
- Stúdentar ræði rannsóknargrein og dragi ályktanir af niðurstöðunum
- Stúdentar fá innsýn í kosti og takmarkanir rannsókna á þessu sviði
- Stúdentar séu virkir

Erlendar rannsóknir

- Einkum meðal karla
- Einkum í tengslum við mengun
- Dánarvottorð - upplýsingar úr krabbameinsskrám - manntöl
- Vinnan mælikvarði - gildir það um konur?
- Bilið á milli starfsstétta fer breikkandi

Krabbamein hjá konum

- Brjóstakrabbamein - menntaðar og/eða efnaðar konur
- Krabbamein í lungum, leghálsi, maga - ófaglærðar, efnalitlar konur
- Sambland lífsstíls og margra annarra þátta
 - vinnutengdir sjúkdómar og kvillar
 - vinna konunnar eða makans?

Markmið rannsókna á vinnutengdum sjúkdómum

- Að koma auga á áhættuþætti sem unnt er að útrýma eða draga úr - eða verndandi atriði sem unnt væri að efla - viðkomandi hópi og öðrum til góðs
- Atvinnusjúkdómar eða atvinnutengdir kvillar tengjast vinnunni á einhvern hátt en oft er um samtvinnun þátta að ræða

Íslenskar rannsóknir

- Krabbamein og dánarmein ýmissa starfshópa kvenna
- Álagssjúkdómar kvennahópa
- Félagslegir áhættuþættir í starfsumhverfi kvennahópa

Atvinnuþátttaka kvenna - 1996

- 77% á vinnumarkaði (86% karla)
- 90% kvenna; 97% karla 45-54 ára
- 80% giftra en 71% ógiftra í vinnu
- Stjórnendur 4% :10%; sérfræðingar 15%:13%; sérmenntað starfsfólk 17%:11%; þjónusta/verslun 26%:12%; iðnaðarmenn 8%:24%

Áhrifavald á vinnumarkaði

- Atvinnutekjur (1995) kvenna - hlutfall af tekjum karla. Allar: 52.0%, giftar 42.2%
- Alþingi (1959) 3%:97%; (1995) 25%:75%
- Sveitarstj.(1950) 1%:99%; (1994) 25%:75%
- Stjórnir (1971) 3%:97%; (1994) 21%:79%
- Einkageirinn (1993) forstjórar 3%:97%, framkv.stj. 7%:93%, stjórn 13%:87%

Lífshættir og heilsufar

- Segðu mér hvað þú starfar við, þá er hægt að segja þér hvaða krabbamein er líklegast að þú fáiir ...

Reykingar, hreyfing, mataræði, lífsgleði ...

Umhverfisáhrif

Erfðir

Lífslíkur

- Segðu mér hvar þú býrð og ég skal segja þér hvað þú lifir lengi ...

Efnahagur, aðbúnaður í vinnu og í einkalífi,
lífshættir (mataræði, reykingar,
alkóhólneysla, hreyfing)

Erfðir

Orsakir krabbameina í USA

- Reykingar 30%
- Offita fullorðinna 30%
- Hreyfingarleysi 5%
- Vinnutengdir þættir 5%
- Fjölskyldusaga 5%
- Veirur og annað smit 5%
- Ýmislegt =/ $<$ 5%

Heilsuvernd á vinnustað

- Mat á vinnuumhverfi - ráðgjöf um forvarnir
- Fræðsla og ráðgjöf
- Heilsufarsskoðanir

Forvörnum má skipta í þrennt:

1. stigs forvarnir
2. stigs forvarnir
3. stigs forvarnir